

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Loutkové divadlo ve Žďáře nad
Sázavou**

Petra Lhotská

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

Studijní program: Uměnovědná studia

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Loutkové divadlo ve Žďáře nad Sázavou vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Prof. PhDr. Tatjaně Lazorčákové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych poděkovala zaměstnancům Státního okresního archívu ve Žďáře nad Sázavou za pomoc při získávání potřebných informací a podkladů. Můj vděk patří i Ing. Bohumilovi Špinarovi, Stanislavovi Vinopalovi a Františkovi Krškovi, pamětníkům, kteří byli ochotni se mnou spolupracovat a sdělit mi jejich osobní zážitky. Děkuji rodině a přátelům, kteří mě během psaní práce podporovali a pomáhali.

Datum

.....

podpis

Obsah

Obsah.....	4
Úvod.....	5
Počátky loutkového divadla v „Městě Žďáře“	6
Loutkový soubor Jednoty Československého Orla	9
Loutkový soubor Tělovýchovné jednoty SOKOL (1928 – 1953).....	10
Další činnost souboru.....	15
Dramaturgická linie a repertoár	17
Loutkový soubor ZK ROH Žďas při JKP, později SKP (1953 – 1991)	19
Činnost souboru.....	21
Dramaturgická linie a repertoár	27
Soubor loutek.....	29
Závěr.....	30
Soupis repertoáru.....	34
Obrazová příloha.....	39
Seznam literatury a pramenů.....	45

Úvod

Tato práce se věnuje historii loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou. Vzhledem k tomu, že pocházím ze Žďáru, zajímala jsem se vždy o historii a kulturu svého rodného města. Při procházení archivních materiálů v Regionálním muzeu města Žďáru jsem narazila na zmínku o loutkovém divadle. Tato zpráva mě zaujala, neboť jsem o existenci loutkového divadla v našem městě do té chvíle nic netušila. Zjistila jsem, že k danému tématu nebylo téměř nic vydáno a loutkové divadlo zůstává nezpracované. Doufám proto, že tato práce přinese změnu a poodhalí vývoj loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou.

Celá práce vychází z historických pramenů - archiválií, místního tisku, a také z přímých výpovědí pamětníků. Na základě těchto zdrojů se pokusím zpracovat loutkové soubory - zdali jich bylo více nebo se ve městě nacházel pouze jeden, zároveň bych ráda zkompletovala repertoár a popsala prostory, ve kterých se hrálo.

Prvotním zdroj informací představuje internetový článek o žďárském loutkovém divadle,¹ který napsal pan František Cihlář.² Informace z tohoto článku se pokusím vyvrátit nebo potvrdit pomocí srovnání, jak danou informaci popisují archiválie a novinové články. Tento článek představoval v počátcích mého bádání velkou pomoc, neboť obsahoval zajímavé odkazy na archivní materiál. Velmi cennými a nenahraditelnými se staly informace, které jsem získala při osobních rozhovorech s pamětníky.

Vždy v úvodech kapitol nastíním i samotnou historii města, včetně zmínek o zajímavých budovách ve městě. Čerpala jsem především ze dvou knih, které byly sepsány žďárskými historiky – Žďárský uličník I.³ a 400 let povýšení Žďáru na Město 1607 – 2007.⁴

Doufám, že tato práce přinese ucelený pohled na vznik, vývoj i zánik loutkového divadla ve městě Žďár nad Sázavou.

---

¹ Kultura: Žďár nad Sázavou. CIHLÁŘ, František. *Loutkový soubor ve Žďáře nad Sázavou* [online]. 9. 3. 2004 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.dkzdar.cz/node/109>

² František Cihlář, pamětník, který byl součástí loutkového divadla od 70. let.

³ LOPAUR, Miloslav. *Žďárský uličník I.: Město Žďár*. první. Žďár nad Sázavou, 2012.

⁴ ŠVOMA, Jaroslav, Stanislav MIKULE a Miloslav LOPAUR. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. první. Žďár nad Sázavou: EKON, 2007.

Počátky loutkového divadla v „Městě Žďáře“

Dějiny Města Žďáru, nynějšího Žďáru nad Sázavou, sahají k roku 1252. Osada Žďár vznikla při cisterciáckém klášteře založeném Bočkem z Obřan. O městečku se poprvé dozvídáme v listině z roku 1293. Klášter se svým panstvím dostalo pod pravomoc biskupství olomouckého, a to v roce 1588. V roce 1607 byla městečku udělena nová privilegia a nový znak. Městečko od té doby již nebylo klášterním statkem, ale v 17. století, ještě před vypuknutím třicetileté války, došlo k obnově kláštera a město muselo opět platit pravidelnou daň. Klášter v roce 1784 vyhořel, což přispělo k jeho zrušení. Pozemky převzal do konce 18. století tzv. „Moravský náboženský fond“ a město bylo spravováno jako tzv. municipální město. Poté nastala klidná 20. a 30. léta 19. století. Změna přišla až v revolučním roce 1848. Město Žďár se stalo sídlem soudního okresu. Kulturní život se začal rozvíjet až ve druhé polovině 19. století. V tomto období vzniklo i několik kulturních spolků, jejichž počátek se datuje mezi léta 1884 – 1901. Na přelomu 19. a 20. století vznikly větší podniky, především obuvnické. Zároveň došlo k zásahům a přestavbám staré zástavby města. Během první světové války padla řada žďárských občanů. V souvislosti s druhou světovou válkou bylo město postiženo nejvíce až v posledních dnech války, kdy byla poškozena řada domů. V roce 1949 se Žďár stal sídlem politického okresu. O rok později došlo ke sloučení obce Zámek Žďár s Městem Žďár, a zároveň byl zvolen nový název města – Žďár nad Sázavou. Poválečná léta znamenala pro město dobu obnovy spolkového života, oprav města a rozvoje průmyslu.⁵ Tuto faktografii přidávám pro přiblížení historie města, o kterém tato práce pojednává.

Město Žďár mělo v polovině 19. století kolem 3000 obyvatel, většina z nich pracovala v zemědělství, ale nacházela se zde i vrstva obchodníků a řemeslníků zaměřených na výrobu bot a tkanin. Dominantami města byla radnice, morový sloup a budova měšťanského pivovaru. Výrazným momentem byl pro město rok 1850, kdy sami měšťané do čela obcí začali volit obecní zastupitelstva v čele se starostou. Druhá polovina 19. století se nesla na vlně industrializace. Po 300 let se zde nacházela papírna, která zanikla díky velké povodni v roce 1860. Dále se

---

⁵ ŠVOMA, Jaroslav, Stanislav MIKULE a Miloslav LOPAUR. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. první. Žďár nad Sázavou: EKON, 2007.

výroba na Vysočině orientovala na dřevozpracující a lesnický průmysl. Díky těžbě dřeva mohla ve městě vzniknout pila v Zámku a Trefulkova parní, později elektrická, pila. Jedním z největších zaměstnavatelů byla sirkárna, založená v roce 1855. Továrny na výrobu obuvi začaly vznikat ke konci 19. století – Kynclova, Šáchova, Šolínova a Vašátkova. Strojírny vznikly ze zámečnictví Jana Pohanky, a na místě železného hamru vznikla největší žďárská továrna – Amylon, která vyráběla škrob a syrob. První elektrárna byla založena v roce 1909 Josefem Trufulkou, který vlastnil i pilu. Ta fungovala také jako pomocná elektrárna. Jedním z nejpodstatnějších momentů pro rozvoj města se stala stavba železnice. Dalším důležitým momentem byla stavba občanské záložny, která podporovala rozvoj průmyslu, ale též napomáhala národnímu hnutí ve městě. Důležitý byl také rok 1932, kdy nastala světová hospodářská krize, která zasáhla celé Československo, Žďáru nevyjímaje.

Stejně tak jako v jiných městech, tak i v Městě Žďáře se nacházely hospody a hostince, které patřily mezi významná centra společenského dění. Mimo jiné se v nich hrávalo i loutkové divadlo, kterému je věnována tato práce. Za další místa, která byla důležitá pro kulturní život ve městě, můžeme označit Národní dům,⁶ hotel Veliš,⁷ Obecní dům⁸ nebo Sokolovnu.⁹ Ve městě, stejně jako v jiných, se ustanovily dva spolky – spolek Jednoty Československého Orla a spolek Tělovýchovné jednoty SOKOL. Oba spolky vedly, každý svoje, loutkové divadlo.¹⁰

Ještě před těmito spolky hrál loutkové divadlo divadelní spolek Sázavan.¹¹ Začátek tohoto loutkového divadla by se dal datovat od roku 1870. Loutky zhotovil

---

⁶ Nynější Městské divadlo, které je součástí kulturního života města Žďáru nad Sázavou do dnešní doby.

⁷ Majitelem tohoto hotelu byl Otokar Veliš (1863 - 1914) – národovec a bývalý starosta města. Dále s továrníkem Josefem Smeykalem a s MUDr. Bedřichem Drožem obnovili v roce 1895 zaniklý žďárský Sokol a spoludílel se na založení první železniční dráhy.

⁸ Obecní dům, budova, která původně sloužila jako měšťanský dům, byla v roce 1871 odkoupena obcí a byl do ní umístěn městský úřad, občanská záložna, byt pro školníka, byt obecního policajta a obecní šatlavna. Na upraveném dvoře vystupovali divadelní ochotníci spolku Sázavan nebo pěvecký spolek Svatopluk. Nacházela se zde také stravovací stanice pro vandrovníky. Od roku 1896 byl dům využíván pro účely školy, kdy v místnostech byly umístěny kabinety, třídy a tělocvična. V této budově sídlili kulturní, vzdělávací a sociální instituce jako veřejná čítárna, Veřejná obecní knihovna, obecní sirotčinec, jedno oddělení hudební školy a depozitář muzea, který zde byl pouze dočasně.

⁹ O budově Sokolovny je poté napsáno více v 3. kapitole.

¹⁰ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR Nové město na Moravě. inv. č. 12. fólio 2 – 3.

¹¹ Divadelní spolek Sázavan vznikl v roce 1863 a zanikl v roce 1951. Bohužel dům, ve kterém zpočátku hrával, vyhořel, a tak jeho činnost byla obnovena znovu v roce 1877, a započal hrát v nově

řezbář z blízké Polničky. Byly to loutky o velikosti 50 centimetrů a voděné na drátě. Dalo by se tedy říct, že soubor hrál s tradičními loutkami. Divadelní spolek hrál v hostinci u Süssů a Roháčků. Po postavení Národního domu, v roce 1901, přešli ochotníci i s loutkovým divadlem do nového působiště. Tehdy se utvořilo též školní divadlo, které však brzy splynulo s ochotníky. V Národním domě od roku 1901 hráli většinou členové učitelského sboru.¹² Z dobového tisku se dále můžeme dozvědět, že soubor v roce 1905 sehrál tradiční lidový repertoár s historickým námětem *Kníže Oldřich aneb založení posvícení svatováclavského, Turecké pomezí*, což byla hra českých autorů z dob probuzeneckého období a hra s tematikou řecké mytologie *Herkules*.¹³ Můžeme se tedy domnívat, kdo tyto hry odehrál. Zdali to byl soubor, který vedl Sázavan nebo soubor vedený učitelským sborem. Bohužel bližší informace se mi nepodařilo vyhledat.

Další zmínka o činnosti loutkového divadla pochází až z roku 1920, kdy při oslavách 70. narozenin prezidenta Masaryka bylo sehráno činoherní divadlo. Čistý výnos z přestavení byl určen pro zakoupení loutkového divadla.¹⁴ Ze stejného roku pochází i zpráva, že Okresní osvětový výbor¹⁵ zakoupil loutkové divadlo od Aloise Podlouckého.¹⁶ První otevření pro malé i velké diváky plánovali loutkáři opět na rok 1920.¹⁷ Bohužel nikde není žádná zmínka o tom, zdali Okresní osvětový výbor opravdu zakoupil divadlo za peníze, které byly vybrány při narozeninových oslavách prezidenta. Nicméně je tedy možné, že divadélko bylo zakoupeno pro Tělovýchovnou Jednotu SOKOL, jelikož v daném roce si právě tato jednota divadlo převzala. V dobových pramenech se už bohužel nedá dohledat více o repertoáru souboru, jeho zázemí, chybí také informace o loutkách a kulisách.

---

postaveném obecním domě. Spolek měl okolo čtyřiceti členů. Činnost spolku byla přerušena v roce 1896, kdy prostory, kde hrál, byly využity pro měšťanskou školu. V roce 1901 byla vystavěna budova Národního domu, kde spolek hrával pravidelně. Spolek Sázavan se v roce 1919 spojil se vzdělávacím a divadelním spolkem Havlíček.

¹² Výpis z kroniky loutkového kroužku. Zápis byl pořízen v 50. letech 20. století loutkářem Janem Bosnerem. Soukromé archív pana Františka Kršky.

¹³ *Ozvěny z Novoměstska*. Ročník II. Nové Město na Moravě. 15. září 1905. Číslo 24. str. 453.

¹⁴ *Horácké listy*. Ročník XII. Nové Město na Moravě. 19. března 1920. Číslo 12. str. 5.

¹⁵ Okresní osvětový sbor byl ustanoven v roce 1919 na základě zákona o občanské výchově. Ve všech obcích žďárského soudního okresu zřídil a udržoval veřejné knihovny. V roce 1927 založil hudební školu, pořádal kurzy, debatní večery a výstavy. Jeho podnětem byla i výstavba městského muzea.

¹⁶ Alois Podloucký (1890 – 1965) byl akademický malíř, původem ze Žďáru, žák Františka Ženíška a VI. Bukovce, jeho tvorbě dominují motivy z rodného kraje.

¹⁷ *Horácké listy*. Ročník XII. Nové Město na Moravě. 24. září 1920. Číslo 39. str. 4.

Loutkový soubor Jednoty Československého Orla

Jednota Československého Orla byla ve městě založena 15. 9. 1921. Prvním starostou spolku byl Emanuel Zábrš. Mezi orelské aktivity spadala divadelní činnost, loutkové divadlo, sportovní činnost, duchovní a kulturně-výchovná činnost, dále tělovýchovná a sportovní činnost.¹⁸

Loutkové divadlo bylo založeno v roce 1924. Soubor hrával v Lidovém domě,¹⁹ který se nacházel na horním konci náměstí. Lidový dům bylo místo, kde se scházely různé organizace. Stal se jedním z kulturních středisek města. V budově se nacházela místnost určená pro loutkové divadlo, jejímž vedoucím byl pan Remar. Divadlo vlastnilo rozkládací jeviště, marionety o velikosti 35 centimetrů, na nitích. Loutkáři neměli vlastní hry, které by si sami napsali. Jejich nejoblíbenější hra byla *Míček Flíček* od Jana Malíka.²⁰

Z dochovaných pramenů se můžeme dozvědět, že v roce 1941 soubor vlastnil třináct marionet, padesát tři zakoupených knih s loutkovými hrami a gramofon. Nicméně během druhé světové války byla pozastavena činnost veškerých spolků. Loutkářům zabavili pokladní knihu, hotovost, účetní doklady, marionety, kulisy a dřevěnou kostru divadla.²¹ Přesto víme, že soubor v roce 1943 hrál celkem sedmkrát a během okupace asi dvanáctkrát. Nikde ale není uvedeno, jaký repertoár hráli, zdali se hrál tradiční repertoár nebo hry s tématem profašistickým či protiokupačním. Ze zprávy z loutkářského výboru z roku 1947 můžeme vyčíst, že

---

¹⁸KOTÍK, Ladislav. *Dějiny Orla ve Žďáře nad Sázavou*. Žďár nad Sázavou, 1995. Regionální muzeum města Žďáru nad Sázavou. Maturitní práce, Gymnázium Žďár nad Sázavou. Vedoucí práce Mgr. Antonín Plička.

¹⁹Budova, v níž se původně nacházel hostinec. V roce 1926 se novým majitelem objektu stal Spolek pro postavení a udržování Lidového domu (tento spolek fungoval při spolku Československého Orla). Tento spolek nechal postavit úplně novou budovu orlovny, která byla otevřena v roce 1930. Jak jsem se zmínila již v textu, sídlilo v něm několik organizací – spolek pro postavení Lidového domu, katolické ženy, charita, orlové, omladila, literátský spolek. Lidový dům se stal v meziválečném období Žďáru kulturním střediskem, kdy se v něm hrálo ochotnické divadlo, konaly koncerty nebo taneční zábavy. V budově se nacházel sál s jevištěm, místnost pro loutkové divadlo, Raiffeisenova záložna, restaurace, řeznictví a uzenářství. Od roku 1948 budova sloužila okresnímu výbor KSČ a od 70. let slouží budova pro činnost zájmových kroužků dětí a mládeži, nyní Dům dětí a mládeže.

²⁰Jan Malík (1904 – 1918) byl významný český loutkář. Po absolvování klasické filologie na FF UK, působil jako profesor na gymnáziu. Loutkovému divadlu se věnoval již od dětských let, nejdřív jako loutkoherc v Libni v Praze, poté od počátku 30. let působil i jako autor, režisér a organizátor. Působil též v Masarykově lidovými výchovném ústavu, kde pořádal různá školení, setkání, atd. Podílel se na vzniku Divadelního zákona z roku 1948 a sítě profesionálních loutkových divadel, vytvořil pražské Ústřední loutkové divadlo. Nejslavnější hra je *Míček Flíček*. Publikoval v časopisech i knižně.

²¹SOKA Žďár nad Sázavou. ONV Žďár nad Sázavou. karton č. 126, inv. č. 524, fólio 23.

loutkáři za sezonu sehráli sedm představení, jejichž výtěžek byl 1785 korun a výdaje souboru činily 1498 korun. Po válce získalo divadlo novou jevištní konstrukci se zvýšeným ochozem a vodící lávkou. Loutkáři měli v této době čtyřicet sedm marionet, devatenáct náhradních hlav, gramofon s třiceti čtyřmi gramofonovými deskami, dekorace, rekvizity a další pomocný materiál. Dále víme, že se dva členové souboru zúčastnili loutkářského sjezdu a loutkářské školy v Praze, a že soubor neměl maňáskové divadlo.²²

Dle mého názoru soubor této jednoty naplnil svoje cíle, jelikož během války zajišťoval zábavu pro děti i přesto, že byla činnost souboru pozastavena. Bohužel již nikde nebyla zpráva o tom, kde soubor tyto představení sehrál a jak loutkové divadlo vypadalo. Dále můžeme vidět, že soubor šel s dobou, jakou popisuje Alice Dubská. Díky tomu, že nepoužívali loutky vedené na drátě, ale na nitích, tak vypadalo loutkové představení, respektive pohyb loutek, realisticky. Bohužel díky nedostatku dochovaných archiválií nemůžeme posoudit, jaký mělo divadélko repertoár, a zdali bylo finančně soběstačné. Nejsou žádné informace o místnosti, která byla pro loutkaře určená. Nevíme, jak vypadal jevištní prostor, zdali byl vylepšován a případně jak, chybí informace o systémech ochozů a lávek pro vodiče, které byly v době před válkou v rozmachu.

Loutkový soubor Tělovýchovné jednoty SOKOL (1928 – 1953)

Tělovýchovná jednota SOKOL ve Městě Žďáře byla ustanovena v roce 1869. Vznikla z iniciativy předních měšťanů. V roce 1873 byl spolek přeměněn na hasičský sbor, nicméně o dva roky později, tedy v roce 1875, byl spolek znovuobnoven Otokarem Velišem, obvodním lékařem MUDr. Bedřichem Drožem a továrníkem Josefem Smeykalem.²³ Spolek se zabýval nejen pohybovými aktivitami, ale také kulturními činnostmi, folklórními a loutkářskými soubory. Motivem, který

---

²² SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní osvětová rada okresu Nové Město na Moravě. inv. č. 12, fólio 2.

²³ ŠVOMA, Jaroslav, Stanislav MIKULE a Miloslav LOPAUR. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. první. Žďár nad Sázavou: EKON, 2007, str. 107.

vedl Sokola k využívání loutkového divadla, bylo přiblížit se dětem.²⁴ Z počátku jeho činnosti víme, že výtěžek šel na financování zájezdů a výletů žactva Sokola.²⁵

Počátek loutkářského souboru lze datovat v roce 1928, kdy byl vedoucím Václav Švatal.²⁶

Soubor hrál s loutkami, které byly 75 až 80 centimetrů velké, na nitích a vyrobené v sokolské dílně. Loutky byly postupně nahrazovány stylizovanějšími loutkami, které vytvořil Jaroslav Švoma, rodák z Města Žďáru. Dá se předpokládat, že k výměně loutek došlo především proto, aby se pohyby loutek více podobaly pohybům živých herců, aby výsledný dojem z nich působil realističtěji, tak jak to popisuje Alice Dubská ve své knize.²⁷

Soubor původně zkoušel a hrál v Národním domě,²⁸ po otevření Sokolovny²⁹ bylo divadlo přestěhováno. Se stěhováním tehdy pomáhal pan Herold³⁰ za pomoci pana Hoffmana.³¹ Bylo zřízeno nové rozkládací jeviště a doplněny loutky. Hrál se střídavě v tělocvičně, herecké šatně a tam, kde bylo v danou chvíli místo. Stálým stěhováním se omezovala činnost pouze na několik představení v zimě. O masopustu a v době plesů se nehrálo vůbec. Proto se v této době objevily

---

²⁴ DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: Vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945.*

²⁵ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

²⁶ Václav Švatal, rodák ze Žďáru, majitel sodovkárny.

²⁷ DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: Vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945.*

²⁸ Národní dům byl postaven v roce 1901. V celé budově se nacházel tzv. secesní sál, kde vystupovaly především divadelní soubory, pěvecký odbor atd. Krom divadla a koncertů se tam pořádaly přednášky, výstavy, taneční zábavy, kurzy tance a etikety a od roku 1914 promítali filmy, díky bratrům Trefulkovým. Dále v prostorách byla umístěna knihovna. Během první světové války, složila budova jako lazaret a sklad potravin. Po postavení sokolovny vystupuje význam Národního domu jako svatostánku divadla. V rámci zlepšení města v 70. a 80. letech byla budova přestavěna poměrně necitlivě a díky tomu ztratila svůj půvab. Do dnešní doby se z původní stavby částečně dochoval secesní divadelní sál.

²⁹ Výstavba Sokolovny byla započata v roce 1928 a dokončena v roce 1929. Stavba byla realizována stavitelem Maškem, celkem přišla na 716 600 Kčs. Budova Sokolovny stojí do dnešní doby na původním místě. Již název této budovy nám připomíná jednu z nejvlivnějších organizací města v meziválečném období. Sokolská župa Havlíčkova byla jedním z pilířů kulturního a sportovního života ve městě a také nejmasovější organizací ve městě vůbec. Tento objekt byl dobře vybaven, nacházel se zde velký sál s jevištěm a galerií uzpůsobený pro divadelní představení, koncerty, přednášky, plesy, bály a sokolské šibřinky, biograf, loutkové divadlo, hudební pavilon, pódium pro orchestr, čítárna, zasedací síň a tělocvična s nářadištěm. Byl zde naprojektován i byt sokolníka a lázně se sprchami a vanami. Dále byl umístěn i bufet pro návštěvníky. Do roku 1987 byla budova Sokolovny kulturním a sportovním střediskem ve městě, jelikož v daném roce byl postaven Dům kultury, který je podstatně prostornější.

³⁰ Pan Herold bývalý starosta Sokola. Pan Hofmann byl členem Sokola

³¹ *Horácké listy*. Ročník XII. Nové Město na Moravě. 19. března 1930. Číslo 12. str. 4.

první myšlenky na zřízení vlastního sálu se stálým loutkovým divadlem. Hraní bylo velice obtížné, neboť chyběly i finanční prostředky. Nicméně „divadélko“ začalo být ve špatném stavu, loutky byly poškozené moly a provoz byl velmi obtížný.³²

Ještě v Národním domě byla v roce 1924 sehrána tradiční hra s postavou kašpárka, a to *Kašpárek a hastrman*. V roce 1926 se odehrála hra *Bacilínek*,³³ která upozorňovala na principy prevence tuberkulózy, a také tradiční lidová hra s pohádkovým tématem *Honza pánem*.³⁴ Na konci 20. let byly sehrány hry s tradičním tématem jako *Král, král na dudy hrál*, hra s postavou kašpárka *Ošizený Kašpárek*, a poté pohádka s orientálním námětem *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*.³⁵

Ve 30. letech prošlo divadlo velkým rozvojem. Loutkové divadlo v této době začalo hrát pravidelně téměř každou neděli ve 3 hodiny odpoledne, mimo těch nedělí, které byly vyhrazeny pro kino.³⁶ Asi v roce 1934 nebo 1935 si členové souboru svépomocí a pravděpodobně i se souhlasem vedení sokolské obce vybudovali v suterénním prostoru Sokolovny, původně určenému pro šatny a sprchy sletových cvičenců, ještě dnes existující jeviště, hlediště a sociální příslušenství. Dle informací, které jsem našla v dobových archiváliích a ve výpovědích pamětníků, jsem se setkala se dvěma možnostmi, jak mohlo toto budování sálu pro loutkové divadlo vypadat. V novinových článcích bylo většinou napsáno, že sokolská župa povolila a zaplatila vybudování loutkového sálu, nicméně v článku od pana Františka Cihláře jsem se dozvěděla, že tato rekonstrukce proběhla bez souhlasu. Dokonce ani výpovědi pamětníků se neshodují. Někteří říkali, že to bylo odsouhlaseno a někteří, že ne. Bohužel se můžeme tedy jen domnívat, jak ve 30. letech toto budování sálu pro soubor probíhalo. Dále byla vybudována stupňovitá podlaha jeviště a byly rozděleny funkce herců na vodiče a recitátory. Jeviště mělo šířku 2,5 metru, výšku 90 centimetrů a hloubku 1,5 metru.

---

³² Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

³³ autorem hry Karel Driml (1891 – 1929), lékař, spisovatel a dramatik. Pracoval jako redaktor zdravotnických periodik, propagátor a organizátor zdravotnické osvěty. Psal filmová a loutková libreta na náměty ze zdravotnictví. Další loutkovou hru, jejíž je autorem, je *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*.

³⁴ Autorem hry byl Josef Drozd (1895 – 1959), učitel a autor loutkových her. Mezi jeho další loutkové hry patří *Ošizený kašpárek*.

³⁵ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

³⁶ *Horácké listy*. Ročník 25. – 30. Nové Město na Moravě. 27. října 1930. str. 5.

Dřevo na tuto rekonstrukci poskytla pila pana Neugebaura, dopravu zajistila Švastalova sodovkárna a další potřebný materiál jiní příznivci. Vybavení bylo jednoduché - zadní lávka pro vodiče a přímé elektrické osvětlení. Recitátoři seděli v „orchestřišti“, v místě dnešní forbíny, a mluvili speciálním „trychtýřem“ směrem do jeviště, čímž vytvářeli dojem mluvících loutek. Loutky byly zavěšeny na nitích. Celá tato rekonstrukce přišla na 900 korun. Nové loutkové divadlo zahájilo svoji činnost hrou *Pohádka se vrací*.³⁷ Jsou zprávy o tom, že od roku 1935 loutkáři začali posílat pravidelná hlášení župnímu loutkářskému odboru.³⁸

Z těchto let známe i některé hry, které byly odehrány. Od roku 1930 po rok 1937 byly hrány tradiční lidové hry s pohádkovými náměty, jako například *Klabzuba a Klekáníček*,³⁹ *Čertův švagříček* nebo *Dlouhý, široký a bystrozraký*. Dále se opět hrály hry s postavou kašpárka – *Kašpárkův let do stratosféry*,⁴⁰ *Kašpárek na vandru* nebo *Ošizený kašpárek* a na programu se objevily i hry s orientálním tématem, jako byla hra *Tajemství princezny Čin-Čin*.⁴¹ Celkový soupis her bude uvedený v páté kapitole.

Na počátku 40. let soubor moc nehrál. Následně od roku 1941 do 1944 byla činnost Sokola, a tím také loutkového divadla, pozastavena díky druhé světové válce. Nicméně z dochovaných listin, které byly sepsány, víme, že v roce 1941 byl ohodnocen inventář loutkového divadla na 15 000 korun. Nacházelo se v něm 30 marionet, loutky zvířat, dále tradiční kulisy (rytířská síň, selská světnice, občanský pokoj, dále kulisy nebe, náměstí, skalnaté a kopcovité krajiny, lesa jehličnatého, listnatého i zasněženého, náves, srub, domy) a další pomocný materiál.⁴²

V roce 1941, krátce před zabavením celého divadelního vybavení, se podařilo odehrát několik přestavení. Dokonce jsou známy i hry, které byly uvedeny.

---

³⁷ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

³⁸ *Horácké listy*. Ročník 32. – 37. Nové Město na Moravě. 12. ledna 1940. str. 4.

³⁹ Autorem byl Alois Rada (1868 – 1866), ředitel loutkového divadla a autor loutkových her. Jeho další hrou je *Čertův švagříček* a *Kašpárek na vandru*.

⁴⁰ Autorem byl Otakar Šeller (1887 - ?), český dramatik, autor loutkových her a řezbář loutek. Jeho další hrou je *Tajemství princezny Čin-Čin*.

⁴¹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁴² SOKA Žďár nad Sázavou. Tělovýchovná jednota SOKOL ve Žďáře nad Sázavou. Zastavení činnosti 1941 – 1944. karton č. 2. inv. č. 14.

Opět se jednalo o tradiční repertoár s pohádkovými tématy – *Hluchý král*,⁴³ *Honza silák* nebo *Tři zlaté vlasy děda Vševěda*.⁴⁴

Po dobu okupace bylo několikrát hráno pod firmou Loutkové divadlo Města Žďáru.⁴⁵ Bohužel již nikde není uvedeno, jaké hry byly uvedeny, kde se představení odehrávala, chybí i informace o loutkách a dekoracích.

V roce 1945 bylo zařízení loutkového divadla zničeno. Znovu se začalo hrát již v roce 1946. Upravilo se jeviště a byl zřízen kruhový horizont.⁴⁶ Vedoucím souboru byl pan Hutař.⁴⁷ Dále byly vybudovány zavěšené lávky - dvě pojízdné po stropních traverzách nad jevištěm a jedna pevná nad „kukátkem“. Osvětlování scény už bylo zajištěno divadelními reflektory, které byly řízeny pomocí reostatů. Další změna nastala s ozvučením, které bylo již elektronické s mikrofonem v zákulisí, tím pádem se zrušila přední recitace a vybudování forbíny. V roce 1948 proběhla další úprava divadla, kdy starou dřevěnou konstrukci nahradila zděná a vytvořily se nové kulisy a kostýmy pro loutky.⁴⁸

Po druhé světové válce se jako první odehrála hra *Míček Fliček* od Jana Malíka. Dále se ve 40. letech hrály opět hry s oblíbenou postavou kašpárka, hry s lidovou tradiční tematikou, ale objevují se i hry s historickou tematikou. Můžeme zmínit například hry *Zlý dědek Pikuliš*, *Oldřich a Božena*, *Pohádka na ruby*, *Pohádka o slunci*, *Ostrov splněných přání*, atd. Z dobového pramene vyčteme, že od druhé poloviny 40. let se za rok průměrně hrálo 15 her. Celý soupis repertoáru je opět uveden v páté kapitole.⁴⁹

Jsou dochované zprávy o tom, že loutkoherci se svými přestaveními jezdili hrát i mimo Město Žďár. V roce 1951 byla pro tuto zájezdovou činnost zhotovena

---

⁴³ Autorem byl Antonín Jenne (1881 – 1935), povoláním pedagog, státní úředník, beletrista, překládal z ruštiny a autor divadelních her.

⁴⁴ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁴⁵ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁴⁶ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁴⁷ František Hutař (1890 – 1941) byl rodák z Bystřice nad Pernštejnem, povoláním učitel, přiřazen se rodiny Otokara Veliše (bývalého starosty města) a byl pokračovatelem jako člen zastupitelstva v jeho odkazu, člen Sokola – např. byl organizátor sbírky na stavbu Sokolovny a dlouholetý předseda Okresního osvětového sboru. Za okupace byl v domácím odboji v Brně (Obrana národa), zemřel v koncentračním táboře v Mauthausenu.

⁴⁸ CIHLÁŘ, František. *Vysočina*. Ročník 49. 9. března 2004. Číslo 9. str. 5.

⁴⁹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

cestovní konstrukce. První zájezd souboru byl do Zámku Žďáru.⁵⁰ V této sezoně proběhlo celkem 12 zájezdů a 5 her. V roce 1951 byly nastudovány i nové hry, a to *Pohádka o zlaté rybce*, *O nespokojeném kohoutkovi* a *Matěj čaruje*. V sezóně 1952-1953 bylo uskutečněno 9 představení s různými hrami, jako například *O zlém sněhuláku Sněhuráku*, *Pohádka o zlaté rybce* nebo *O nespokojeném kohoutkovi*.⁵¹

Dle dobových zpráv víme, že se hrálo především pro děti, nicméně hrávalo se loutkové divadlo i pro dospělé, a to sice pouze jednou ročně, ale za to s bohatou účastí publika. Zaujímaloby tedy necelých 7% z veškerých představení.⁵²

Další činnost souboru

Dobové prameny uvádějí, že soubor nehrál pouze představení v Sokolovně. V roce 1933 se zúčastnil Župní loutkářské výstavy v Kutné Hoře, kde byly jejich loutky označeny za nejstarší, a zároveň uznány za nejzajímavější. Co se z pramenů již nedozvíme, je to, o jaké loutky se jednalo.⁵³

Ve Městě Žďáře se ustanovil loutkářský odbor v roce 1932. Měl celkem 3 členy, jedním z nich byl již zmiňovaný pan Hutař, který vedl soubor po válce. Odbor v roce 1933 obnovil svoji činnost, a díky tomu se mohla v roce 1936 konat první loutkářská škola Sokolské Župy Havlíčkovy, která se konala ve Městě Žďáře.⁵⁴ Loutkářskou školu uspořádal pan Hutař a sám tam přednášel. Tématem přednášky byl význam loutek a loutkového divadla. Tato škola byla dvoudenní. První den byl ukončený ukázkou hry, právě na loutkovém divadle, kterou provedl loutkářský soubor Sokola Města Žďáru. Následující den se přednášela témata týkající se literatury a jejího výběru, zvukových efektů pomocí gramofonových desek, recitací na loutkovém divadle, malování a úprava dekorací, oblékání loutek, výroba loutek a varietní loutky.⁵⁵

Druhý kurz, kterého se žďárští loutkáři zúčastnili, se konal v Novém Městě na Moravě v roce 1947. Jednalo se o jednodenní kurz uspořádaný Okresní

---

⁵⁰ Bývalá samostatná obec vedla Města Žďáru, která byla v roce 1950 s městem sloučena dohromady.

⁵¹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

⁵² SOKA Žďár nad Sázavou. Sokol TJ Žďár nad Sázavou – 1869 – 1951 (1955). kniha 15. str. 160.

⁵³ *Za bratrstvím*, Věstník Sokolské župy Havlíčkovy. ročník XX. Číslo 9. září 1933. str. 46.

⁵⁴ *Horácké listy*. Ročník 25. – 30. Nové Město na Moravě. 27. října 1930. str. 5.

⁵⁵ SOKA Žďár nad Sázavou. Tělovýchovná jednota SOKOL ve Žďáře nad Sázavou. inv. č. 13. fólio 3.

Osvětovou radou. Přednášel na něm Karel Vlachý z Prahy.⁵⁶ Přednášelo se o loutkovém a maňáskovém repertoáru, o konstrukci divadla, o scénování, osvětlování, zvukových efektech, literatuře a zmínilo se i právní postavení loutkových divadel. Kurz byl obohacen o obrázky týkající se vývoje loutky. Dokonce předvedl akrobacii loutky – opičky. Dalším přednášejícím byla paní Heřmanová, která mluvila o oblékání, vázání a vedení loutek a o šití maňásků.⁵⁷

Je tedy jasné, že žďárský Sokol přispíval na další vzdělávání loutkoherců a dbal tak o to, aby byli stále informováni o nových „trendech“ té doby.

Činnost souboru byla ukončena v roce 1953 (viz třetí kapitola). Když porovnáám vývoj loutkového divadla ve vedení Sokola s tím, jak popisuje vývoj loutkového divadla Alice Dubská ve své knize, kde píše o vývoji všeobecně na našem území, tak najdu shody, ale také neshody.⁵⁸

Myslím si, že soubor vybíral takový repertoár, který vyhovoval dobovým tendencím a byl zábavný. Z dochovaných pramenů se můžeme dozvědět, že často bylo potřeba, aby představení bylo opakováno z důvodu naplněné kapacity loutkového divadla. Z pokladních deníků jsem se dozvěděla, že loutkoherci pravděpodobně nebyli úplně soběstační, jelikož existují záznamy o tom, že jejich zakladatel, tedy Tělovýchovná Jednota SOKOL, platila např. mzdy tesařům a zedníkům při opravě divadla, elektřinu i další materiál, který byl potřeba.⁵⁹

Dále z archiválií vyplývá, že ve 30. letech došlo k technickému zlepšení a ke zlepšení scény. Započala se hrát víkendová představení a divadlo mělo stále působiště. Soubor řešil otázky týkající se jevištního prostoru, technického vybavení divadla a scény. Zabýval se i otázkou scénografie a dramaturgie, což v té době byl hlavní problém, na který bylo často upozorňováno.

---

⁵⁶ Karel Vlachý byl povoláním bankovní úředník, hlavně však loutkář. Loutkové divadlo hrál na rodinném divadle v Praze. V sokolském loutkářství pracoval organizačně jako člen loutkářské komise a byl posledním úřadujícím místopředsedou loutkářského odboru Masarykova lidovýchovného ústavu a pozdějšího Loutkářského soustředění. Byl to organizátor školení, lektor, porotce, spolupracovník časopisů *Loutkář*, *Loutková scéna* a *Československý loutkář* a externí pracovník Ústřední lidové umělecké tvořivosti. Též se podílel na vzniku Loutkářské Chrudimi.

⁵⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní osvětová rada Nové Město na Moravě. inv. č. 21. fólio 1 – 3.

⁵⁸ DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: Vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945*. první. Akademie múzických umění v Praze Divadelní fakulta, katedra alternativního a loutkového divadla: ERMAT, 2004, str. 151 -166.

⁵⁹ SOKA Žďár nad Sázavou. Tělovýchovná jednota SOKOL ve Žďáře nad Sázavou. Pokladní deník.

S počátkem druhé světové války nastaly komplikace, nehrálo se pravidelně, je ale zajímavé, že i přes zastavení činnosti si žďárští loutkoherci našli „cestu“, aby mohli dětskému publiku zahrát hry, které je odvedly od starostí s okupací.

Dramaturgická linie a repertoár

V této podkapitole se pokusím sestavit dramaturgickou linii a repertoár souboru, který byl vedený Sokolem, kterému je věnována předchozí podkapitola.

Soubor hrál ve 20. letech nejčastěji hry, ve kterých hlavní roli hrál kašpárek - *Kašpárek a hastrman, Bacilínek a Ošizený kašpárek*. Objevuje se i téma pohádkové *Honza pánem* a dokonce arabská hra *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*, kdy hlavním úkolem této pohádky bylo bezprostřední poučení k vyjádření humanistických ideálů.

V první polovině 30. let, byly sehrány dvě hry z doby Národního obrození - *Jenovefa*, hra pocházející z Nizozemí, a *Doktor Faust*, což byla hra převzatá od anglických komediantů. Jedná se tedy o jedny z nejstarších her světového původu. Období 30. let bylo odstartováno hrou s orientálním námětem *Tajemství princezny Čin-Čin*. Poté se v druhé polovině desetiletí sehrála hra s tématem naší historie *Kníže Oldřich*, jejíž původní název byl *Posvícení v Hudlicích*. Dále byly na repertoáru opět hry s kašpárkem a další pohádkovou tematikou. Můžeme tedy jmenovat například *Kašpárkův let do stratosféry, Kašpárek na vandru, Kašpárek v podsvětí* nebo *Panoš Jiří, Klabzuba a Klekáníček*.

První polovina 40. let byla „odstartována“ stejně jako předchozí desetiletí, a to hrami z doby Národního obrození *Krutovláda krále Škrlohy*, která by se dala zařadit do her s rytířsko-loupežnickou tematikou a *Pan Franc ze zámku*, kdy se jedná o klasickou hru českého loutkového divadla, kde byla prezentována ideologie českého divadla thámovského období. V tomto období je poprvé sehrán *Míček Flíček*, hra s tématem pohádky O koblížkovi. Byla reprízována hra *Posvícení v Hudlicích*, kdy v této době byla přejmenována na *Oldřich a Božena*. Na programu se dalo opět nalézt hry s kašpárkem a pohádkovými náměty.

Na počátku 50. let, ještě než soubor přešel pod vedení Jednotného klubu pracujících, loutkoherci sehráli hry především s kašpárkem a poté i s pohádkovým námětem.

Když to shrneme, tak soubor Sokola hrál nejčastěji hry s motivem oblíbeného kašpárka, hry s pohádkovou tematikou, s náměty z naší historie, dále se objevovaly lidové české hry, hry z dob Národního obrození a nechyběly ani orientální pohádky. Řekla bych, že se hrály, jak klasické hry, tak byl repertoár i inovován.

Loutkový soubor ZK ROH Žďas při JKP, později SKP (1953 – 1991)

Po druhé světové válce nastaly ve městě změny. Již v roce 1947 bylo rozhodnuto o přesídlení sídla okresu z Nového Města na Moravě do Žďáru. Následně bylo v roce 1950 připojeno Město Žďár k obci Zámek Žďár. S novým názvem města, Žďár nad Sázavou, se poté v životě obyvatelstva odrazily kulturně-společenské, hospodářské a politické excesy doby, které byly poznamenány vládou jedné strany a vrcholícím obdobím studené války.

Pro rozvoj města mělo velký význam vybudování velkého průmyslového závodu. Již v roce 1949 započala výstavba Žďárských strojírny a sléváren (ŽĎAS) a v roce 1951 byla uskutečněna první stavba ve Slévárenské hale.⁶⁰ V roce 1953 bylo poté vybudováno nové vlakové nádraží, které se nachází do dnešní doby na stejném místě. Výstavba ŽĎASu si vyžádala mimo jiné i výstavbu nového sídliště. Od roku 1958 byla zavedena i městská hromadná doprava, autobusové nádraží se nacházelo v místě starého vlakového nádraží.⁶¹

Mimo znárodněných podniků⁶² zahájilo provoz i družstvo rybářské výroby „Vysočina“.

V roce 1960 přišla další administrativní reforma, která rozšířila mimo jiné žďárský okres a nově jej včlenila do Jihomoravského kraje. V těchto letech probíhal v celé zemi vzestup politického a společenského vývoje, který vygradoval k pokusu o reformu zřízení, tj. k Pražskému jaru, což se pochopitelně dotklo i Žďáru, stejně jako události, které bezprostředně následovaly.

Mezi další změny ve městě patřilo např. vybudování dalšího sídliště, výstavba a otevření nové vlakové budovy a vybudování autobusového nádraží. Od roku 1975 byl do města zaveden plyn.

---

⁶⁰ Žďárské strojírny a slévárny byly předními výrobci technologickými celky pro rozvojové země. Podílel se také na industrializaci několika zemí světa. V dnešní době patří mezi významné světové výrobce rovináčů, inspekčních a dělicích linek, výběhových úseků válcoven, zařízení pro volné kování, mechanických a hydraulických lisů, zařízení na zpracování kovového odpadu a nástrojů. Zhruba kolem poloviny celkové produkce firmy je exportována.

⁶¹ V dnešní době se na tomto místě nachází budova „Intop“.

⁶² Tokoz, Amylon, Botana – výrobna bruslí a obuvi.

Další výstavba pokračovala i v 70. letech, kdy byl přestavěn střed města, a vznikla nová sídliště. Vzhled, který známe dnes, získalo město právě v těchto letech.

Konec 80. let přinesl vnitřní rozklad společenského systému (tzv. reálného socialismu), který vedl ke zhroucení komunistického režimu v roce 1989. Stejně jako ve zbytku republiky, tak i ve Žďáře bylo ustanoveno Občanské fórum, které bylo garantem prvních svobodných voleb a změn ve městě.

Od 90. let probíhala privatizace výrobních a obchodních podniků. V této době již demokraticky volení představitelé města přistoupili k reformám, které zabezpečovaly rozvoj v nových podmínkách. Do města se také vrátila rodina Kinských, jedna z nejvýznamnějších šlechtických rodin, které byl v restituci navrácen majetek, a která se opětovně ujala správy zámeckého areálu a jeho pozemků.⁶³ Další významnou událostí bylo oficiální zapsání Zelené hory do seznamu památek světového kulturního dědictví UNESCO v roce 1994.⁶⁴

Nicméně vraťme se od historického vývoje města od 50. let k tématu této práce. V roce 1953 přešlo loutkové divadlo, i se všemi členy, pod závodní klub ŽĐAS.⁶⁵ Akciová společnost Žďas podporovala řadu kulturních aktivit. V roce 1952 vzniklo klubové zařízení - Jednotný klub pracujících (JKP), který se v průběhu 80. let přejmenoval na Sdružený klub pracujících (SKP). Jednotný klub pracujících vedl mimo jiné i vzdělávací akce a jazykové kurzy.⁶⁶

Jednotný klub pracujících se věnoval kroužkům zájmové umělecké činnosti (ZUČ) a usiloval o rozvíjení talentu a dovedností jejich členů. Klub se snažil o to, aby lidé mohli uplatnit své tvůrčí schopnosti, scházeli se ve svém volném čase pro vlastní seberealizaci. Mezi soubory a kroužky spadal také divadelní, pěvecký, taneční, fotografický, filmový, literární kroužek, loutkové divadlo a další.⁶⁷

---

⁶³ ŠVOMA, Jaroslav, Stanislav MIKULE a Miloslav LOPAUŘ. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. první. Žďár nad Sázavou: EKON, 2007.

⁶⁴ Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře byl vystavěn v letech 1719 – 1722 architektem Janem Santinim Aichlem. Chrám je vystavěn do tvaru pěticípé hvězdy. Celý tento areál obsahuje 5 vchodů, 5 kaplí a 5 oltářů. Celou stavbou se prolínají dva slohy a to gotika a baroko. Pět osmicípých hvězd představuje 5 kontinentů, ve kterých bylo šířeno křesťanství. Dále lze v kostele najít hvězdy šesticípé svatojánské, deseticípé a dvanácticípé mariánské.

⁶⁵ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

⁶⁶ ČERNÝ, K. *Kulturní zpravodaj*. 1977, roč. 5, č. 1, str. 17 – 18.

⁶⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. *Jednotný klub pracujících Žďár nad Sázavou, rok 1976 – 1980*.

Činnost souboru

Soubor byl od počátku 50. let vedený Janem Bosnerem,⁶⁸ Františkem Hutařem a Božetěchem Tomanem. Pan Toman se staral o výtvarnou složku loutkového divadla. Soubor celkem čítal sedmnáct členů.⁶⁹ Loutkáři zkoušeli a hráli v místnosti v Sokolovně, tak jak tomu bylo v době, kdy soubor vedl Sokol. Zároveň v sezóně 1952-1953 uskutečnili devět zájezdů do blízkých vesnic a měst.⁷⁰

V létě 1953 bylo nově přestavěno jeviště, snížena podlaha v sále o jeden metr a zřízeno šikmé hlediště. Byly provedeny i další úpravy - pevné jeviště bylo z důvodu nedostatku místa odstraněno a na jeho místo postavena skládací zájezdová konstrukce. Celkový rozměr sálu byl 5,5 x 15 metrů, rozměr proscenia 2,4 x 1,2 metrů a jeviště mělo rozlohu 5 x 3 metry.⁷¹ Z toho vyplývá, že se loutkoherci se pokusili o vytvoření divadla malých forem, tak jak bylo v té době velice módní. Bohužel není žádná dostupná fotografie, která by „nové“ divadélko dokumentovala. Z výpovědi pamětníků jsem se dozvěděla, že hlediště, tak jak bylo upravené v 50. letech, zůstalo do dnešní doby. Bohužel díky tomu, že prostory jsou v nynější době využívány pro obchod, tak není možné pořídit ani fotografii. Celé hlediště je navíc zadělané prkny.

V roce 1954 loutkářský kroužek čítal jedenáct dospělých členů a osm chlapců. Kroužek se scházel pravidelně dvakrát týdně (v úterý a pátek). Průměrná návštěvnost jejich představení byla kolem 170 dětí a dospělých. Soubor se v tomto roce účastnil mimo jiné soutěže loutkářských souborů strojírenství ve Vsetíně. Z dobových zpráv se můžeme dozvědět, že se soubor neumístil mezi prvními. Přesto jim účast na soutěži ale mohla pomoci v další práci, a to díky zkušenostem odpozorovaných na jiných souborech, v další práci. Loutkoherci si také upravili pro své potřeby prázdný sklep v Sokolovně na dílnu. Do této doby ukládali rekvisity a scény do Národního domu, kde bylo loutkové divadlo původně hráno. Koncem

---

⁶⁸ Jan Bosner, bývalý zaměstnanec ŽĐASU, na pozici vedoucího materiální účtárny. Býval jedním z pilířů celého loutkářského kolektivu. K loutkářského souboru se dostal hned po studiích, kdy ho loutkáři pozvali mezi sebe. V prvním svém vystoupení zahrál úlohu pohyblivého měsíce, který si sám vyrobil. Pan Bosner prokázal dovednosti nejen herecké a režijní, ale i ve výtvarném umění – z jeho rukou vyšla nejedna zdařilá loutka nebo divadelní scéna.

⁶⁹ Loutkářský odbor ZK Žďas. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

⁷⁰ Jednalo se o města a obce, které spadají do žďárského okresu – Nové Veselí, Nové Město na Moravě, Bohdalov, Ostrov nad Oslavou, Polnička, Svatka, Křižánky, Škrdlovice.

⁷¹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

roku započali rekonstrukci. Jako první přestavěli zařízení jeviště. Dřevěnou konstrukci vyměnili za kovovou, která byla zavěšena na nosnících.⁷²

Rekonstrukce byla dokončena následujícího roku. Mimo nové konstrukce bylo nainstalováno i nové elektrické osvětlení jeviště s pomocí přenosných reflektorů a dalšími osvětlovacími tělesy. Navíc byl zapojen osvětlovací panel, který umožňoval provádět jakékoliv nasvícení scén. Veškeré úpravy skončily na začátku jara. V tomto roce se soubor zúčastnil soutěže LUT,⁷³ na kterou si loutkáři připravili hru *Zlatovláska*. Pro tuto hru byly vyrobeny nové scény a dle vlastních návrhů si loutkáři vyrobili také všechny loutky. V soutěži se soubor umístil na druhém místě z celého kraje. Průměrná návštěvnost v tomto roce byla asi 90 dětí. Nicméně se pro loutkářský odbor podařilo získat z řad pionýrů osm chlapců, kteří projevíli zájem o loutkové divadlo a zapracovávali se pro činnost v něm. Soubor plánoval i zakoupení maňásků. Záměrem loutkoherců bylo hrát střídavě loutková představení s marionetami a maňásky.⁷⁴ Bohužel se mi nepodařilo zjistit, zdali se loutkářům jejich záměr hrát na „střídačku“ vydařil.

Jak se můžeme dozvědět z dobových pramenů, tak jak se loutkářům dařilo v předešlém roce, tak v roce 1956 nevyvíjel takovou činnost, jaká by se v tak zařízeném divadle vyvíjet mohla. Dle informací, které mi podal pan František Krška, tak v tomto roce vznikla ve Žďáře Dětská divadelní scéna, které měla vypomáhat a kooperovat s loutkoherci. Je pravděpodobné, že vše bylo způsobeno i neaktivitou členů souboru, kteří se neúčastnili schůzí. V zimních měsících někteří přestali chodit úplně a ti, kteří zbyli, tak nestačili vyvíjet dostatečnou aktivitu. Z tohoto důvodu byl také sehrán malý počet divadelních představení. Klesl i počet návštěvníků asi na 80 dětí. Jediné, co se loutkářům podařilo, tak doplnit chybějící členy souboru, a to na počet dvanácti osob. Soubor se podařilo doplnit pěti chlapci z osmiletky a jedenáctiletky. Dochovala se i zpráva, že dva členové souboru se zúčastnili kursu pro režiséry loutkových divadel. Ze zprávy se dále můžeme dozvědět, že loutkové divadlo bylo dobře zabezpečené po technické stránce i zařízení elektrického parku bylo dostačující, nicméně během letních měsíců část

---

⁷² Zpráva o činnosti Loutkářského kroužku Záv. klubu Žďas. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

⁷³ Zkratka užívaná pro Lidovou uměleckou tvořivost. Označení bylo používáno pro činnosti neprofesionálních umělců – a to pro ochotnické divadlo, výtvarné umění, lidové písně, umělecká řemesla, lidové tance, loutkové divadlo, atd.

⁷⁴ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru ZK 18/1/1956. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

reflektorů a spojovacích kabelů byla přenesena na velké jeviště do Sokolovny, tudíž se při osvětlování vyskytovaly potíže.⁷⁵

V roce 1957 se soubor opět účastnil soutěže LUT, a to s hrou *O nespokojeném kohoutkovi*. Pro tuto hru byly opět vytvořeny nové scény a loutky.⁷⁶ Bohužel není nikde již záznam, jak se loutkohercům soutěž podařila, zda byli stejně úspěšní jako v roce 1955.

Ke konci 50. let byla činnost loutkářského kroužku a loutkového divadla mizivá, jak se můžeme dozvědět z dochovaných zpráv.⁷⁷ Jednou z příčin tohoto stavu loutkového divadla byl malý zájem členů kroužku, který se nepodařilo vedoucímu kroužku podchytit a zaktivizovat. Bylo pravděpodobně zapříčiněno tím, že byl velice malý počet těch „činných“ loutkoherců, tj. těch, kteří celou hru připravují. Z dřívějších dob, kdy členů bylo více, se práce na zhotovení různých rekvizit rozdělila a šla rychleji kupředu. Druhou příčinou bylo, že kulisy a dekorace se zhotovovaly příliš výpravně a pracně a zhotovení dekorací tak logicky trvalo delší dobu. To vedlo i k delším přestávkám mezi jednotlivými přestaveními.

Členové souboru se tedy rozhodli upustit od příliš velkého propracovávání výpravy a hlavně začali hledět na to, aby se započalo častěji hrát, i přes to, že předváděné hry nebudou na „výši“. Ke zpříjemnění času v divadle, především v zimních měsících, přispělo zavedení ústředního topení.⁷⁸

Je zajímavé sledovat, jaká byla aktivita a nadšení souboru na počátku 50. let a jak postupně upadala. Zároveň je možné zaznamenat i úbytek diváků, což je škoda, ale dle mého názoru to bylo jednu sezónu způsobeno i tím, že se loutkové divadlo opravovalo. Dále lze vyčíst, že se členové souboru snažili pravidelně udržovat loutkové divadlo - přestavovali jeviště, hlediště a vyráběli loutky a kulisy. Stejně tak je zajímavé, jak se připravovali na soutěž Lidové umělecké tvořivosti. Rozhodně si myslím, že je chvályhodné to, jak stálí loutkáři mezi sebe přijali i děti a měli s nimi tu trpělivost zkoušet a hrát.

Pan Bohumil Špínar, pamětník, který se právě na počátku 50. let k souboru přidal a se kterým jsem mluvila, se mi mimo jiné svěřil s tím, že vedení loutek mu

---

⁷⁵ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru ZK. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁷⁶ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru ZK. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁷⁷ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Soukromý archív pana Františka Kršky.

⁷⁸ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru ZK. Soukromý archív pana Františka Kršky.

moc nešlo, a tak jej využívali pro mluvení loutek. Dále mi sdělil, že Jan Bosner se staral o dramaturgický plán, pan Václav Švastal, který je spojený již s loutkovým divadlem, které vedl Sokol, byl vedoucím souboru a jeho příbuzný Emanuel Švastal se staral o technické zabezpečení divadélka a výrobu kulis. Dále mluvil o revialních/estrádních loutkách, se kterými se hrálo na konci představení. Bohužel se mi informace o těchto loutkách nikde nepodařilo vyhledat, nevím tedy o jaké loutky se přesně jednalo. Poté mi vyprávěl i o kulisách, které byly dřevěné, polepené plátnem nebo lepenkou, a byly vyráběny členy souboru v sokolské dílně. Stejně tak, především členky souboru šily kostýmy pro loutky. Bohužel se do dnešní doby nedochovaly. Vzpomínal na jedno z mnoha představení, kdy na loutku, která měla záporné postavení ve hře, spadla kulisa a jedno dítě to do tichého hlediště okomentovalo slovy: „To má za to, babizna.“

Dle mého názoru počátek 60. let, přesněji rok 1960, je zajímavý tím, že soubor byl navržen k ohodnocení přímo krajské porotě, v soutěži tvořivosti mládeže, na čestné uznání.⁷⁹ Nikde se mi nepodařilo dohledat, zdali jim uznání bylo uděleno nebo ne. Z dobových novin se můžeme dočíst, že po době nečinnosti, tedy až v roce 1962, došlo ke zlepšení činnosti. Asi v roce 1961 byla obnovena práce loutkového divadla pomocí soudruhů Vlčka, Bosnera a Poula.⁸⁰ Dále z dobových pramenů víme, že byl soubor v roce 1963 označen za nejatraktivnější loutkový soubor.⁸¹ V roce 1965 bylo souboru navrženo udělení čestného uznání, u příležitosti 20. výročí osvobození, za dlouholetou kulturní činnost.⁸² Můžeme se domnívat, že od roku 1963 do roku 1969 byl soubor aktivní, nicméně jeho činnost byla omezena v důsledku provádění adaptace jeviště, kdy byla vybudována nová jevištní scéna.⁸³

Z počátku činnosti souboru, od počátku 70. let, je dochováno málo informací. První zpráva je z roku 1974, kde je pouze zmiňována stagnace loutkářů.⁸⁴ Ta trvala zřejmě do roku 1976, kdy se objevuje zpráva o obnově

---

⁷⁹ *Žár Vysočiny*. ročník VIII. Žďár nad Sázavou. 30. dubna 1960. číslo 10 – 11. str. 4.

⁸⁰ *Žár Vysočiny*. ročník X. Žďár nad Sázavou. 18. května 1962. číslo 21. str. 1.

⁸¹ *Vysočina*. ročník IIV. Žďár nad Sázavou. 31. října 1963. číslo 44. str. 3.

⁸² SOkA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor ZR.. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese. karton 23. fólio 58.

⁸³ SOkA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor ZR.. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese. karton 23. fólio 95.

⁸⁴ *Žár*. ročník XXII. Žďár nad Sázavou. 5. prosince 1974. číslo 41. str. 2.

činnosti loutkářů. Psalo se o tom, že by chtěli začít hrát od podzimu.⁸⁵ Zhruba tak od 70. let se stal vedoucím loutkového souboru František Cihlář.⁸⁶

Podařila se mi najít informace, že Jednotný klub pracujících uskutečnil v roce 1975 akci pod názvem JKP dětem, na které samozřejmě sehráli loutkové divadlo.⁸⁷ V roce 1977 byly zhotoveny a instalovány lávky pro vodiče, horizontový rám, výkryty, upraven interiér jeviště a byla provedena údržba technického zařízení. Dále také soubor započal spolupracovat s pionýrským domem ohledně maňáskového divadla. Členové souboru jezdili na zájezdy do některého z amatérských divadel, která inscenovala stejným způsobem jako žďárští loutkáři, aby si vyměnili zkušenosti s tamějšími loutkoherci.⁸⁸ Bohužel z archiválií není patrné, do kterého města přesně jeli. Z výpovědi jednoho pamětníka, bývalého loutkáře z 50. let, jsem se dozvěděla, že se jezdili se dívat na Loutkářskou Chrudim.⁸⁹

Dle zprávy z roku 1980 můžeme usuzovat, i přes nedostatek jiných zpráv nebo archiválií, že si loutkáři předešlé desetiletí vedli dobře. Všechny pohádky, které odehráli, se setkaly s velkým ohlasem a byly i několikrát reprízovány, dokonce i pro děti z okolních obcí. Dále se můžeme dozvědět o dobré spolupráci celého kolektivu loutkářů, a také o značné podpoře zřizovatele. Což bych označila za pozitivní zprávu. V 70. letech také bylo moderně předěláno osvětlení jeviště, zdokonalená rampa pro vodiče a zabudována skříň pro přehledné uskladnění loutek a rekvizit. V 80. letech se začalo pracovat na pomocném skladu kulis a prospektů.⁹⁰

Soubor hrával většinou v neděli pro širokou veřejnost a u příležitosti vánočních besídek hrál i ve všední dny, ale pouze pro děti zaměstnanců žďárských podniků a jiných organizací. Zajímavou informací je, že soubor spolupracoval se členem brněnského Loutkového divadla Radost, a to konkrétně s Mirkem

---

⁸⁵ *Žár.* ročník XXIV. Žďár nad Sázavou. 16. dubna 1976. číslo 15. str. 3.

⁸⁶ František Cihlář mimo jiné se snažil v 90. letech vést loutkářský kroužek na DDM (Dům dětí a mládeže ve Žďáře nad Sázavou). Dřívější Dům pionýrů. Dle výpovědi pamětníků, kroužek fungoval pouze 2 roky.

⁸⁷ *Vysočina.* ročník XXVI. Žďár nad Sázavou. 25. srpna 1977. číslo 34. str. 3.

⁸⁸ *Žár.* ročník XXV. Žďár nad Sázavou. 14. ledna 1977. číslo 2. str. 3.

⁸⁹ Loutkářská Chrudim je celostátní přehlídka amatérského loutkářství ve všech jeho formách a projevech. Cílem této přehlídky je podpora zájmu o loutkářství a jeho propagaci.

⁹⁰ *Vysočina.* ročník XXI. Žďár nad Sázavou. 17. ledna 1980. číslo 2. str. 4.

Matouškem, který jim zajišťoval odbornou pomoc.⁹¹ Na počátku 80. let měl soubor potíže s členskou základnou, jelikož se jim nedařilo stabilně zainteresovat mladé nové lidi a když ano, tak jim chyběly potřebné znalosti. Díky těmto, řekněme komplikacím, se soubor neúčastnil žádných soutěží.⁹² Zpráva z roku 1982 vypovídá o tom, že soubor přibral nové členy, nicméně nezkušené, co se práce s loutkou týče, tudíž se s ní museli nejdříve naučit. Lze tedy soudit, že to představovalo určitou komplikaci pro loutkaře. Zároveň počet loutkoherců nebyl optimální. Během sezóny 1981/1982 se soubor účastnil loutkového semináře, který pořádalo Loutkové divadlo Radost.⁹³

Problémem této doby byl ale špatný stav podlahy a omítky v loutkovém sále ideální a bylo ho potřeba opravit. Díky této závadě se v sezoně neodehrály hry, které si loutkoherci připravili.⁹⁴ V roce 1983 byl soubor v počtu sedmnácti členů.⁹⁵ V následujícím roce počet klesl na deset členů. Sice přicházeli mladí nadšenci pro loutkové divadlo, ale byly to většinou děti z řad základních škol. Soubor se nedařilo dodržet dramaturgický plán a neúčastnili se ani žádné ze soutěží.⁹⁶ Nicméně návštěvnost dětí za sezónu 1983/1984 byla vysoká, celkem 240 dětí.⁹⁷ V roce 1985 soubor čítal dvanáct členů.⁹⁸ Mezi lety 1986–1988 se soubor opět potýkal s problémy obsazení členů, jelikož každý rok byla část souboru nová bez zkušeností s vodičskými schopnostmi.⁹⁹ V roce 1988 byli přijati noví členové souboru z řad studentů a pedagogů MŠ, dala by se tedy předpokládat lepší aktivita souboru. Ta byla ale vyvrácena v již následujícím roce, díky zprávě, která uvádí, že představa pěti pedagogických pracovníků MŠ se značně rozcházela s tím, co práce u souboru obnáší ve skutečnosti, a nechtěly se zapojit do stávajícího kolektivu.

---

⁹¹ SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980 – 1989. inv. č. 47. fólio 2.

⁹² SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980 – 1989. inv. č. 47. fólio 15.

⁹³ SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980 – 1989. inv. č. 47. fólio 27.

⁹⁴ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní kulturní středisko ZR. inv. č. 43, fólio 2.

⁹⁵ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor ZR.. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese. karton 23. fólio 72.

⁹⁶ SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980 – 1989. inv. č. 96.

⁹⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR ZR. karton č. 69. fólio 15. str. 84.

⁹⁸ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní kulturní středisko Žďár nad Sázavou. inv. č. 53. fólio 4.

⁹⁹ SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980 – 1989. inv. č. 47. fólio 223.

Posilou tehdy byli pouze členové loutkářského souboru dětí, který ten rok pracoval první sezónu.¹⁰⁰ Loutkoherci měli zkoušky dvakrát týdně, pracovali na výrobě dekorací a prováděli údržbu zákulisí a příručního skladu.¹⁰¹ Z následujících let nejsou dochované již žádné informace o činnosti souboru. Jediné, co lze z pramenů vysledovat, tak to, že byly v roce 1990 sehrané pouze dvě hry pro děti.

Z výpovědi pamětníků jsem se také dozvěděla informaci, že v průběhu 70. a 80. let, tedy v době, kdy soubor běžně zkoušel a odehrával představení, byl loutkový sál navíc využíván i pro konání různých seminářů a konferencí, které byly určené zaměstnancům ŽĐASu.

Dramaturgická linie a repertoár

V této podkapitole se pokusím o sestavení dramaturgické linie a repertoáru z výčtu především kulturních zpravodajů, které byly (a jsou do dnešní doby) součástí novin. Celý seznam odehraných her je poté v 5. kapitole.

Na počátku 50. let soubor sehrál především hry s pohádkovou tematikou jako například *Pohádka o zlaté rybce*,¹⁰² *Zlatovláska*¹⁰³ nebo *O zlém sněhuláku Sněhuráku*.¹⁰⁴ Posledně jmenovaná hra je napsána na motivy známé pohádky O Otesánkovi. Byla sehrána i hra, kde ústřední postavou byl kašpárek, a to *Návštěva v Kocourkově* a hra s tématem dávného českého venkova *Lucerna*. Byla reprizována v daném desetiletí hra *O nespokojeném kohoutkovi*.¹⁰⁵

Šedesátá léta ovládly hry s tématem kašpárka, můžeme je jmenovat *Dračí komedie*, *Začarovaný kašpárek*,¹⁰⁶ *Kašpárek vaří živou vodu*,¹⁰⁷ kdy v této hře byly

---

¹⁰⁰ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor ZR.. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese. karton 23. fólio 67.

¹⁰¹ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR Žďár nad Sázavou. Plány JKP Žďár nad Sázavou 1972 – 1989. karton 63. inv. č. 27. fólio 1.

¹⁰² autorem byl Romuald Kučera (1905 – 1981). Povoláním právník, psal loutkové hry a loutkář.

¹⁰³ autorem této pohádky byl Josef Kainar (1917 – 1971). Byl to český básník, textař, dramatik a překladatel, hudebník, ilustrátor, výtvarník a novinář. Od roku 1947 se věnoval výhradně poezii. Jedná se o klasickou pohádku ze sbírky K. J. Erbena, kterou Kainar upravil do podoby veršované dramatisace.

¹⁰⁴ autorkou byla Emílie Skálová.

¹⁰⁵ autorem byl Josef Kopenec-Vršovický (1881 – 1957). Byl to autor loutkových her.

¹⁰⁶ autorem byl Karel Balák (1898 – 1962). Autor několika veseloher, scének a též se živil jako překladatel.

¹⁰⁷ autorem hry je Ing. František Čech (1898 – 1951). Tento autor se narodil i zemřel v Olomouci. Je známý jako autor a vydavatel loutkových her, redaktor loutkářských edicí, publicista, loutkoherec a

dětem ukazovány lidské vlastnosti a hodnoty, *Zrození kašpárka* nebo *Bacilínek*. Tato hra se hrála již ve 20. letech. Nadále nechyběly ani hry s pohádkovou tematikou, některé již byly reprízovány, ale nově se uvedla hra o vodnících *Uminěný hastrman*, dále *Král Žrout*,¹⁰⁸ který přes velkou účast na prvním přestavení musel být reprízován nebo také *Sůl nad zlato*. Na loutkovou scénu byla znovu uvedena hra *Míček Fliček*, tedy hra s pohádkovým motivem.

Počátek 70. let zahájila Alšova hra *Zvířátka a Petrovští*. Byla reprízována *Aladinova zlatá lampa* a *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*, což jsou hry s orientálním námětem. Následně byly na programu uvedeny hry, které mají stále se opakující téma kašpárků nebo pohádek. Byla sehrána i nová hra *Ostrov splněných přání*,¹⁰⁹ kdy mělo být dětem ukázáno přátelství a poctivá práce.

Poslední desetiletí, tudíž v 80. letech, byly hry ve většině případů reprízovány. Jednalo se o hry jako je *Sůl nad zlato*, *Perníková chaloupka*, *Král Žrout*, kdy se jednalo o pohádkové hry. Byla nově sehrána hra *Ponocný a strašidlo*,¹¹⁰ která se bohužel nesetkala s kladným ohlasem od dětských diváků, a to díky její nesrozumitelnosti – bylo v ní totiž mluveno starou češtinou. Uvedla se i hra *O veselém hrobaři*,¹¹¹ kdy ústředním motivem bylo vyzdvihnout lidskou soudružnost, pracovitost, životní elán a naopak odsoudit nebo zesměšnit špatné lidské vlastnosti. Dále byla sehrána hra *Tanec s čertem*,¹¹² kde byl dětem ukázán rozdíl mezi dobrem a zlem. Nicméně největší zastoupení měly hry s kašpárkem. Ve všech případech se jednalo o opakování her z předchozích desetiletí, nicméně své místo si našly i v tomto desetiletí *Kašpárek a strašný hrad Buchtohrad*,¹¹³ *Kašpárek v pekle*, *O pyšné base*, *Dračí komedie* nebo *Kašpárek a hastrman*.

---

režisér. Mezi jeho další hry patří Kašpárkův první krok do života, Princezna Jitřenka se vdává, Pohádka na ruby, Dračí komedie, Štědrý večer, Matěj čaruje.

¹⁰⁸ autorem Josef Kopta (1894 – 1962). Pracoval jako spisovatel a novinář. Původním povoláním byl bankovní úředník. Po první světové válce se započal věnovat publicistické činnosti, byl redaktorem Národního osvobození a Lidových novin.

¹⁰⁹ Autorem hry byl Vojtěch Cinybulk (1915 – 1994). Pracoval jako učitel. Po odchodu Josefa Skupy se stal vedoucím LK DAMU. Celkem napsal 25 loutkových her. Další jeho hrou je Zlý dědek Pikuliš.

¹¹⁰ Autorem byl Josef Žemla (1884 – 1954). Byl učitel, hudebním skladatelem, prozaikem, překladatel a autorem loutkových her. Další jeho hra je Honza silák.

¹¹¹ Autorem byl Josef Lamka (1931 – 2009). Pracoval jako divadelní pracovník, výtvarník a režisér animovaných filmů.

¹¹² Autorkou byla Milena Marková (1921), která psala divadelní hry pro mládež.

¹¹³ Autorem nejen této hry byl Eduard Vavruška (1929). Povoláním učitel, redaktor časopisu Mateřídouška, autor několika loutkových her. Dále napsal i hru Kašpárek v pekle.

V roce 1990 se loutkoherci pokusili odehrát ještě hru *Zlaté kuře*¹¹⁴ a *Veselá medvíďata*, což byla maňásková hra. Bohužel nejsou dochované informace, zdali se tyto hry líbily, chybí zmínka o jakékoliv reakci tehdejšího publika.

Soubor loutek

Fundus loutek, který se do dnešní doby dochoval, pochází pravděpodobně z 60. let. Původní loutky, kulisy a rekvizity byly poztráceny díky nedostatečnému uložení. Díky této ztrátě JKP nechal pro další činnost souboru zakoupit marionety dle návrhů pana Stratila v Uměleckých řemeslech Únanov u Znojma, což byla pobočka Moravské zemské ústředny. Jednalo se o marionety pro hry *Zvířátka a Petrovští*,¹¹⁵ *Míček Flíček*, *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*, *Sůl nad zlato*, *Čert a Káča*, *Kašpárek vaří živou vodu* a *O pyšné base*.

Další zakázka na výrobu marionet proběhla v roce 1988, kdy byly zhotoveny marionety pro hru *O veselém hrobaři* dle návrhu pana Zoubka. V průběhu vystupování souboru byly loutky dle potřeby převlékány.

Loutky jsou do dnešní doby uschovány v prostorách Městského divadla.

---

¹¹⁴ Autorem hry byl Vladimír Viktorovič Orlov, ruský prozaik.

¹¹⁵ Autorem této hry je Jaroslav Hloušek (1875 – 1957). Povoláním byl učitel, autor několika próz, uměleckonaučné literatury, veršů, dramát pro mládež. Dále pracoval jako publicista v oboru dětské literatury a divadla a jako překladatel. Jeho další hrou pro loutkové divadlo, kterou napsal je *Kašpárek v Kocourkově*.

Závěr

V současné době je loutkové divadlo nečinné. Prostory, kde bylo umístěno, jsou nyní využívány pro provozování second-handu a loutky jsou umístěné v Městském divadle ve Žďáře nad Sázavou. Hlediště je zadělané prkny a ani z jeviště není nic vidět. Loutky, které se dochovaly, byly již dvakrát vystaveny v prostorách Staré radnice.¹¹⁶ Na fotografiích v příloze lze vidět i kulisy, nicméně se nejedná o původní kulisy. Tyto kulisy byly dodělány právě pro potřeby jedné z výstav loutek. Kulisy, které používali loutkoherci, byly plastické a na výstavě byly pouze statické. Jak pan Špinar, tak poté i pan Vinopal, bývalí členové souboru, vypověděli, že na výstavě ukázali z vlastní iniciativy, jak byly marionety voděny. Setkali se s uznáním své dovednosti nejen od dětí, ale také od dospělých.

Jelikož se jedná o první práci, která o loutkovém divadle v našem městě vůbec byla napsána, tak si myslím, že se mi podařilo zachytit tu nejpodstatnější historii a vývoj loutkové divadla, jeho soubory, jejich repertoár, zázemí a činnost v průběhu let.

Při práci jsem postupovala tak, jak jsem uvedla v úvodu. Nejdříve jsem si přečetla internetový článek, který byl napsán k druhé výstavě loutek. Informace, které jsem našla, jsem se následně snažila vyhledat ve fondech Státního okresního archívu ve Žďáře nad Sázavou. Bohužel jsem narazila na skutečnost, že i přes činnost loutkářského odboru ve městě, k němu nebyl v archívu veden žádný fond a to z prostého důvodu – z činnosti z tohoto odboru nezůstaly žádné archiválie. Dalším problémem, se kterým jsem se setkala, byla ta skutečnost, že JKP se několikrát stěhovalo. Z jednoho dokumentu jsem zjistila, že jeden rok to bylo i třikrát. Díky tomu je tedy možné, že listiny, které jsem potřebovala pro tuto práci, se poztrácely nebo byly nějakým jiným způsobem zničeny. Dále jsem ve fondu, který se týkal Jednoty Československého Orla, který byl velice „chudý“, nenašla skoro žádné zprávy, které by se jakkoliv týkaly tématu loutkového divadla, ať už z činnosti či z historie. Co mě následně překvapilo, byla skutečnost, že informace týkající se zabavování majetku tohoto spolku během druhé světové války, tak jsem je našla ve fondu Tělovýchovné jednoty SOKOL.

---

¹¹⁶ První výstava se uskutečnila v roce 2004. Druhá poté byla uskutečněna v roce 2013.

Informace, které jsem nacházela v novinách, byly spíše orientovány na představení, která měla být nebo byla odehrána. Občas se v těchto článcích objevily i informace o tom, že se loutkáři dětem velice omlouvají za to, že se všechny děti nevešly do loutkového sálu a přislíbili jim opakování představení. V případě, kdy se chystala premiéra některé hry, tak se v novinách objevila i upoutávka na danou hru, ve které byl naznačen děj, aby děti věděly, na co se můžou v představení těšit. Málokdy se v nich nacházely informace o stavu zázemí loutkového divadla, o členech nebo o celkové činnosti souborů. Díky tomu, že tyto články byly ve více než 90% psány v kulturním přehledu, tak u nich nebyl uveden autor, z tohoto důvodu není citován v práci. Jeden z dalších problémů, na který jsem narazila v průběhu mého bádání, bylo, že loutkáři vlastně spadali pod JKP a hráli především pro děti zaměstnanců ŽĐASu, díky tomu se asi, dle mého názoru, moc často neobjevovaly upoutávky na představení v novinách. Kolikrát jsem našla pouze zprávu o tom, že bylo odehráno loutkové představení nebo že loutkoherci děkují za hojnou účast na přestavení, ale v žádných předchozích vydáních novin nebyla zmínka o tom, že budou vůbec hrát.

Jedním z velkých pomocníků mi byly rozhovory s pamětníky. Nejcennější pomoc jsem našla u pana Františka Kršky, který byl natolik ochotný a zapůjčil mi ze svého soukromého archívu materiály a fotografie týkající se loutkového divadla.

Samozřejmě jsem během bádání nacházela různé nesrovnalosti. Jako největší negativní věc bych viděla, jak jsem se již zmínila, že Jednotný klub pracujících, který vlastnil loutkové divadlo prakticky celou 2. polovinu 20. století, se několikrát stěhoval. Bohužel ŽĐAS, podnik, pod který spadalo JKP, měl svůj vlastní archív, který byl po revoluci přestěhován do Moravského zemského archívu v Brně. Tyto archiválie by mohly přinést další zajímavé informace a rozšířit tak povědomí o loutkovém divadle.

Na základě této práce můžeme tedy dojít k následujícímu závěru - tradice loutkového divadla ve městě měla dlouholetou tradici, je tedy škoda, že během 90. let ustala. Dle mého názoru to bylo zapříčiněno počátkem vysílání televize a užíváním prvních počítačů a hraním počítačových her. Díky tomu děti přestaly mít zájem o loutkové hry a loutkové divadlo všeobecně.

Můžeme se tedy domnívat, že soubor, který byl veden od roku 1870, došel pod vedením nejdříve Sokola, a poté JKP až do roku 1990. Je tedy velká škoda, že zanikl. Když srovnáme vývoj žďárského divadla s teorií v díle Dubské, tak z toho jasně vyplývá, že se loutkáři snažili „jít s dobou“, a že nezaostávali pozadu.

Během hledání podkladů pro tuto práci jsem se, kromě navštívení archívů, setkala i s několika pamětníky. Bylo velice zajímavé vidět jejich reakce na to, když jsem je poprosila o pomoc a hlavně z jakého důvodu jsem je vyhledala. Velice je těšilo, že se o dané téma vůbec ještě někdo zajímá a byli velice nadšení a ochotní poskytnout mi informace. Jejich vyprávění a občasné útržkovité vzpomínky mě často i nasměrovaly správným směrem v pátrání po archivech. Díky jejich informacím jsem věděla, co by vůbec mohlo být v archivech uloženo, a naopak po čem nemělo smysl pátrat.

Určitě bych byla ráda, kdyby se činnost loutkového divadla ve městě obnovila. Díky rozhovorům s pamětníky jsem si uvědomila, jaký velký význam mělo nejen pro kulturní vývoj města, ale především pro děti. Pamětníci na dobu, kdy hráli v souboru, vzpomínají s láskou a úsměvem na rtech. Jako například, když jeden z nich vzpomínal na pana Cihláře, na člověka, který byl ochotný a šikovný, který se divadélku věnoval a pod jeho rukama soubor jen vzkvétal. Poté jsem se udivila nad výpovědí druhého pamětníka, který vzpomínal nejlépe na dobu, kdy byl soubor veden panem Bosnerem, kterého považoval za jedno velké dobrotivé srdce pro soubor. Když se během vyprávění o souboru a historii dostal k období, kdy se k souboru přidal pan Cihlář, tak okamžitě změnil a začal hrdovat, že už to nebylo co dřív a kdyby se do souboru nepřidával, tak že by to bylo lepší. Bohužel nemůžu soudit, jelikož ani jednoho pána jsem osobně neznala, ale bylo zajímavé sledovat, jak situaci loutkového divadla viděli bývalí členové, každý svým vlastním pohledem na věc.

Jelikož se z divadélka dochovaly marionety, a navíc jsou ve velmi dobrém stavu, dokonce se dochoval i loutkový sál, tak už chybí je několik nadšenců a loutková scéna by mohla být ve městě obnovena. Samozřejmě vím, že to není pouze o tom, že by se parta nadšenců ze dne na den rozhodla obnovit loutkové divadlo, ale při troše štěstí a pomoci samotného města Žďár nad Sázavou, by se mohlo začít znovu hrát. Vždyť by byla škoda zahodit takovou dlouhou tradici loutkářů ve městě,

kteří měli kromě neúspěchů i úspěchy. Nicméně ani neúspěchy je neodradili, aby přestali hrát. Konec loutkového divadla přišel až s devadesátými léty.

Soupis repertoáru

- 1905 Kníže Oldřich aneb založení posvícení svatováclavského – autor
neznámý
Turecké pomezí – autor neznámý
Herkules – Matěj Kopecký
- 1924 Kašpárek a hastrman – Jaroslav Rudloff
- 1926 Bacilínek – Karel Driml
Honza pánem – Josef Drozd
- 1929 Král, král na dudy hrál – Jaroslav Bouček
Ošizený kašpárek – Josef Drozd
Šuki a Muki čili Čarovné bačkory – Karel Driml
- 1930 Tajemství princezny Čin-Čin – Otakar Šeller
Divotvorný nápoj lásky – autor neznámý
Kašpárkův let do stratosféry – Otakar Šeller
Robinson Krusoe – Daniel Defoe
- 1931 Klapzuba a Klekáníček – Alois Rada
Čertův švagříček – Alois Rada
Jenovefa – Christoph von Schmid
- 1932 Dlouhý, široký a bystrozraký – pohádku napsal K. J. Erben, ale autor
loutkové hry neznámý
Raketou na měsíc – Otakar Šeller
Kašpárek na vandru - Alois Rada
- 1933 Křišťálový zámek v modrých horách – Alois Rada
Panoš Jiří – Bohumil Schweigstill
Kuba Všeckosněd – Bohumil Schweigstill
- 1934 Kašpárek a zloději – Josef Žemla
Dr. Faust – Vladimír Havlík
Ošizený kašpárek – Josef Drozd
Kalupinka v tureckém zajetí – Otakar Šeller
- 1935 Nesmrtelný kašpárek – František Smažík
Princ a uhlíř – Jaroslav Gallat

- 1936 Kašpárek v podsvětí – Alois Rada
Kníže Oldřich – Alois Rada
- 1937 Pohádka se vrací – Jan Malík
Pohádka o českém srdci – Zdeňka Štětková - Uhlířová
Čaroděj Černobýl – Jindřich Hradecký
Zakletý princ – Josef František Karas
Honza doktorem – Bohumil Schweigstill
- 1941 Hluchý král – Antonín Jenne
Ostrov pokladů – autor neznámý
Krutovláda krále Škrholy – Miroslav Dráha
Pražský kat – Alois Rada
Pan Franc ze zámku – Matěj Kopecký
Honza silák – Josef Žemla
Tři zlaté vlasy děde Vševeda – Věra Provazníková
Raketou do nebe – Otakar Šeller
- 1946 Míček Flíček – Jan Malík
Bacilínek – Karel Driml
Krejčí, švec a kašpárek – Bohumil Schweigstill
Kašpárek u loupežníků – Rudolf František Vojtř
- 1948 Zlý dědek Pikuliš – Vojtěch Cinybulk
Princezna Jitřenka se vdává – František Čech
Oldřich a Božena – Matěj Kopecký
- 1949 Sůl na zlato – Jan Alda
Pohádka na ruby – František Čech
Pohádka o slunci – Miloslav Lesný
- 1949/ 1950 O líném králi – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
- 1950 O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
Aladinova kouzelná lampa – autor neznámý
Štědrý večer – František Čech
Pohádka se vrací – Jan Malík

- 1950/ 1951 Štědrý večer – František Čech
Pohádka se vrací - Jan Malík
- 1951 Pohádka o zlaté rybce – Romuald Kučera
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
Matěj čaruje – František Čech
- 1952/ 1953 Lucerna – původně hra Aloise Jiráska, autor loutkové hry neznámý
Pohádka o zlaté rybce – Romuald Kučera
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
- 1953 Pohádka o zlaté rybce – Romuald Kučera
Aladinova kouzelná lampa – autor neznámý
Návštěva v Kocourkově – Vojtěch Cinybulk
Lucerna - původně hra Aloise Jiráska, autor loutkové hry neznámý
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
- 1955 Zlatovláska – Josef Kainar
- 1957 O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
- 1959 O zlém sněhuláku Sněhurákovi – Emílie Skálová
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
- 1961 Dračí komedie – František Čech
- 1962 Začarovaný kašpárek – Karel Balák
Umíněný hastrman – autor neznámý
Kašpárek vaří živou vodu – František Čech
- 1963 Perníková chaloupka – František Němec
O zlaté rybce – Romuald Kučera
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
O zlaté rybce – Romuald Kučera
Král Žrout – Josef Kopta
- 1964 Sůl nad zlato – Jan Alda
- 1965 Bacilínek – Karel Driml
- 1966 O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
Zrození kašpárka – Marie Staňková
Král Žrout – Josef Kopta

- 1969 Míček Flíček – Jan Malík
- 1970 Zvířátka a petrovští – Jaroslav Hloušek
- 1971 Míček Flíček – Jan Malík
- 1972 Sůl nad zlato – Jan Alda
- 1973 Aladinova zlatá lampa – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
- 1976 Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
- 1977 Čert a Káča – Pavla Wenigová
Kašpárkův první krok do života – František Čech
- 1979 Sůl nad zlato – Jan Alda
Míček Flíček – Jan Malík
Šuki a Muki čili Čarovné bačkory – Karel Driml
- 1980 O zlaté rybce – Romuald Kučera
Sůl nad zlato – Jan Alda
- 1980/ 1981 Tanec s čertem – Milena Marková
- 1981 Ponocný a strašidlo – Josef Žemla
Kašpárek a strašný hrad Buchtorad – Eduard Vavruška
Zvířátka a loupežníci – autor neznámý
O veselém hrobaři – Josef Lamka
- 1981/ 1982 O zlé princezně – autor neznámý
O veselém hrobaři – Josef Lamka
Kašpárek v pekle – Jaroslav Průcha
- 1982 Kašpárek a strašný drak Buchtorad – Eduard Vavruška
Kašpárek vaří živou vodu – František Čech
- 1982/ 1983 Kašpárek v pekle – Jaroslav Průcha
Kašpárek a strašný drak Buchtorad – Eduard Vavruška
- 1983 O pyšné base – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
- 1985 Perníková chaloupka – Vojtěch Cinybulk
Dračí komedie – František Čech
- 1986 Král žrout – Josef Kopta

Dračí komedie – František Čech
1987 Kašpárek a hastrman – Jaroslav Rudloff
Kráľ žrout – Josef Kopta
1988 Kašpárek a hastrman – Jaroslav Rudloff
1989 Pohádka o slunci – Miloslav Lesný
1990 Zlaté kuře – Vladimír Viktorovič Orlov
Veselá medvíďata (maňásci) – M. Polivanová

Obrazová příloha

Účastníci loutkářské školy Sokolské Župy Havlíčkovi v Městě Žďáře v roce 1936

Foto: Archív Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Fotografie ze hry Drak pocházející z 50. let

Foto: soukromý archív pana Františka Kršky

Fotografie ze hry Drak pocházející z 50. let

Foto: soukromý archiv pana Františka Kršky

Fotografie zachycující uložení loutek v Sokolovně

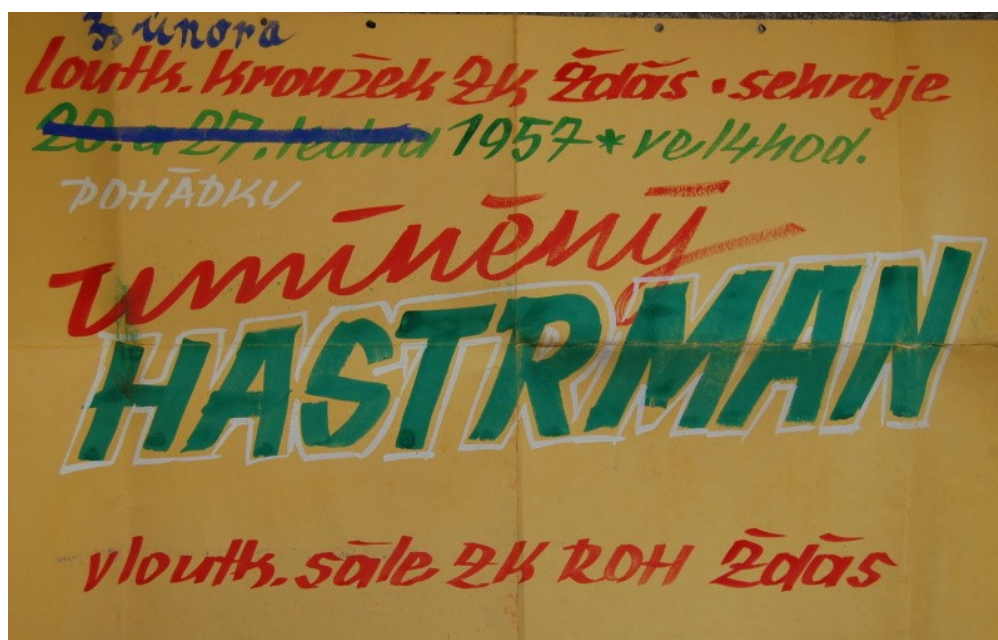
Foto: Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Loutkáři, kteří začínali pod JKP v 50. letech: (zleva) Jan Bosner, František Hutař, Božetěch Toman, 4. osoba neznámá

Foto: soukromý archív pana Františka Kršky

Plakát z 50. let

Foto: Archív Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Plakát

Foto: Archív Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Plakát na výstavu loutek

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Soubor marionet pro pohádku Šuki a Muki čili Čarovné bačkory

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Soubor marionet pro pohádku
Perníková chaloupka

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Marioneta kašpárka

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Panoramatický pohled na výstavu

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Panoramatický pohled na výstavu

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Seznam literatury a pramenů

Literatura

BARTOŠ, Jaroslav. *Komedie a hry českých lidových souborů*. Praha: Orbis, 1959.

DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945*. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, Katedra alternativního a loutkového divadla, 2004.

KOTÍK, Ladislav. *Dějiny Orla ve Žďáře nad Sázavou*. Žďár nad Sázavou, 1995.

LOPAUR, Miloslav. *Žďárský uličník I.: Město Žďár*. Žďár nad Sázavou, 2012.

ŠVOMA, Jaroslav, Stanislav MIKULE a Miloslav LOPAUR. 400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea. Žďár nad Sázavou, 2007.

Archivní prameny

Archív Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

- karton č. 96

Státní okresní archiv Žďár nad Sázavou

- Jednotný klub pracujících, rok 1976 – 1980

- Okresní kulturní středisko Žďár nad Sázavou

- Okresní národní výbor

- Okresní odborová rada ve Žďáře nad Sázavou. Plány JKP 1972 – 1989

- Okresní osvětová rada ve Žďáře nad Sázavou. Plány JKP 1972 – 1989

- Okresní osvětová rady okresu Nové Město na Moravě

- Tělovýchovná jednota SOKOL. Pokladní deník

- Tělovýchovná jednota SOKOL. Zastavení činnosti 1941 – 1944

Soukromý archiv pana Františka Kršky

Noviny

Horácké listy (1909 – 1941)

Kulturní zpravodaj (1961 – 1975)

Vysočina (1968 – 1990)

Za bratrstvím (1933 – 1935)

Zpravodaj města Žďár nad Sázavou (1976 – 1994)

Žár (1964 – 1990)

Žár Vysočiny (1953 – 1963)

Internetové zdroje

www.baila.net

<http://www.dkzdar.cz/node/109>

www.zelena-hora.cz

NÁZEV:

Loutkové divadlo ve Žďáře nad Sázavou

AUTOR:

Petra Lhotská

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá historií loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou. Práce je rozdělena na dvě části. První část popisuje vývoj divadla v první polovině 20. století, kde je uvedena stručná historie města a historie spolků. Druhá část se poté zabývá klubem, který vlastnil loutkové divadlo v druhé polovině 20. století. V úvodu kapitoly je krátká historie a vývoj města od 50. let. Práce se tedy zabývá historií souborů, repertoáru, zázemí a činnosti v průběhu let. Východiskem k této práci byly použity archivní prameny, ohlasy v tisku a odborná literatura.

KLÍČOVÁ SLOVA:

loutkové divadlo, loutky, loutkoherec, inscenace, scéna, jeviště, představení

TITLE:

The Puppet Theater in Žďár nad Sázavou

AUTHOR:

Petra Lhotská

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

ABSTRACT:

This work is about history of the Puppet Theater in Žďár nad Sázavou. The work is divided into two parts. The first part describes developing of the theater in the first half of the 20th century. In this part is written about history of city and history of groups. The second part is about club, which had the theater in the second half of the 20th century. In the introduction of chapter is history and development of the city from the 50s. This work deals with history of groups, repertoire, hinterland and activity over the years. The resource for this work was used archival founts, articles in the newspapers and literature.

KEYWORDS:

puppet theater, puppets, peppeteeer, production, scene, stage, performances